

V4 v Poľsku

Prvé tohtoročné zasadanie agropotravinárskych samospráv krajín V4 sa uskutočnilo v Poľsku pri Varšave (Konstancin-Jeziorna). Zúčastnili sa ho aj zástupcovia litovskej a lotyšskej poľnohospodárskej komory. Medzi hlavné témy rokovania patrila budúca Spoločná poľnohospodárska politika EÚ po roku 2027, plánovaný vstup Ukrajiny do Európskej únie a pokles odbytových cien mlieka, na ktoré už začali doplácať chovatelia z viacerých európskych krajín.

Bez silnejšej podpory Európskej komisie v oblasti agropotravinárstva sa zníži konkurencieschopnosť európskych výrobcov potravín. Taký je hlavný odkaz z prvého tohtoročného rokovania agropotravinárskych samospráv krajín V4, Litvy a Lotyšska, ktoré sa uskutočnilo 12. a 13. februára v Poľsku. Stretnutia sa zúčastnil aj námestník ministra poľnohospodárstva a rozvoja vidieka Poľska Adam Nowak, ktorý zdôraznil dôležitosť dialógu medzi národnými vládami a poľnohospodárskou komunitou.

500 mld. eur

Práve preto požadujú zástupcovia formátu V4+ od Európskej komisie navýšenie budúceho európskeho rozpočtu - Viacročného finančného rámca na roky 2028-2034 na úroveň 500 mld. eur. Delegácie jednoznačne odmietli aktuálny návrh rozpočtu SPP vo výške 294 miliárd eur. Takýto objem financií podľa nich nereflektuje infláciu, rastúce výrobné náklady ani nové environmentálne a geopolitické výzvy, ktorým musia európski producenti potravín čeliť.

„Hoci má každá krajina iný typ poľnohospodárstva, v kľúčových otázkach máme rovnaký hlas. Hovoríme napríklad o príprave novej SPP po roku 2027. Hovoríme o stabilnom rozpočte, ktorý nám

umožní podporit všetky aktivity, ktoré boli podporené doteraz," uviedol v úvode rokovania Guntis Gūtmanis, predseda predstavenstva Lotyšskej poľnohospodárskej komory.

„Takmer nikto z európskych poľnohospodárov pozitívne neprivítal návrh novej SPP. Európske protesty boli, no nedosiahlo sa veľa. Ústupky, ktoré predstavila Európska komisia, neprinášajú významné riešenie pre náš sektor. Práve preto musíme v tlaku na európske inštitúcie pokračovať,“ hovoril predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Andrej Gajdoš.

Ukrajina

Na plánovaný vstup Ukrajiny do Európskej únie sa musia všetky krajiny pripravovať postupne, no najmä v tesnej spolupráci komisie s agrárnymi samosprávami – zhodli sa účastníci rokovania a zároveň poukázali na dôsledky, ktoré už dnes reálne pociťuje európsky trh, vývoj cien a odbyt agrárnych komodít. Úvahy o prechodnom období sú tak na mieste.

„Treba hovoriť o Ukrajine a pripravovať sa na rozšírenie Únie, kým je ešte čas“, reagoval Wiktor Szmulewicz, prezident Národnej rady poľnohospodárskych komôr Poľska.

„Nevidíme možnosť, aby Ukrajina v najbližšej dobe splnila kritériá, aké majú európski poľnohospodári. Dovoz z Ukrajiny spôsobuje zásadné problémy v našich trhoch,“ dodal viceprezident Maďarskej poľnohospodárskej komory Tibor Cseh počas rokovania.

Situácia na trhu

Prepad cien na trhu s mliekom priblížil prezident Národnej rady poľnohospodárskych komôr Poľska Wiktor Szmulewicz a potvrdil tak podobnú nepriaznivú situáciu, ktorú evidujú aj v iných krajinách východného regiónu. *„Ceny máme veľmi nízke. Na trhu s mliekom sme mali ešte pred tromi mesiacmi stabilnú situáciu, ale teraz zaznamenávame drastický pokles cien. Problémom čelia aj*

dalšie oblasti, napríklad hydina je vystavená rizikám rôznych chorôb, najmä vtácej chrípke. Asi najhoršie je to na trhu s ošípanými. Cenové šoky spôsobil africký mor ošípaných v Španielsku. Španieli pritom patria medzi jedných z najväčších výrobcov ošípaných v EÚ a najväčších vývozcov – a to najmä do Číny. Jedine v komodite hovädzieho mäsa máme stabilnú situáciu. Tento sektor je pre nás veľmi dôležitý, keďže až 80-90% ide na vývoz,“ uviedol predseda poľských poľnohospodárov.

Účastníci rokovania podpísali aj oficiálne komuniké, ktoré bude zaslané jednotlivým národným ministerstvám, no aj Európskej komisii a organizácii COPA-COGECA.

Z prijatého komuniké

„... Vyzývame Európsku komisiu, aby naliehavo zvažila využitie Poľnohospodárskeho rezervného fondu na podporu tých členských štátov Európskej únie, ktoré sú najviac postihnuté súčasným vývojom cien mlieka. Nedávny prudký pokles nákupných cien surového mlieka predstavuje vážnu hrozbu pre životaschopnosť mliečnych aj zmiešaných fariem, ktoré sú už oslabené veľmi nízkymi cenami obilnín a olejnin. Rastúce výrobné náklady, inflácia, kolísanie cien energie a nerovnováha na trhu spôsobili značné problémy s likviditou, čím je ohrozená kontinuita mnohých fariem. Nie je to len ekonomický problém, ale aj sociálny problém s potenciálnymi dlhodobými dôsledkami na zamestnanosť vo vidieckych oblastiach a regionálny rozvoj. Vzhľadom na tieto okolnosti sa domnievame, že cielené, spravodlivé, primerané a včasné pridelenie prostriedkov z rezervného fondu najviac postihnutým členským štátom by pomohlo stabilizovať sektor mliekarstva, zabrániť zatváraniu fariem a zabezpečiť spravodlivú hospodársku súťaž na jednotnom trhu. S úctou naliehavo vyzývame Európsku komisiu, aby posúdila súčasnú situáciu a prijala vhodné opatrenia na poskytnutie okamžitej podpory sektoru mliekarstva.

Účastníci stretnutia vyjadrili vážne obavy v súvislosti s pretrvávajúcou nestabilitou trhu, ktorá na začiatku roka 2026 negatívne ovplyvňuje ziskovosť poľnohospodárskych podnikov v regióne V4+. Príjmy poľnohospodárov zostávajú pod silným tlakom v dôsledku nízkych nákupných cien obilnín, repky olejnej, ošípaných a mlieka, ktoré sú výsledkom nadmernej ponuky z trhov tretích krajín a rastúceho globálneho konkurenčného tlaku. Táto situácia poukazuje na potrebu aktivovať intervenčné nákupné mechanizmy, sprevádzané aktualizáciou intervenčných cien uvedených produktov a podporou uvoľnenia vnútorného trhu a vývozu komodít mimo trh EÚ.

Krajiny Vyšehradskej skupiny spolu s Litvou a Lotyšskom poukázali na nebezpečný jav „cenových nožníc“, ktorý v kombinácii s vysokými nákladmi na obsluhu dlhu a novými administratívnymi požiadavkami vedie k zhoršeniu hospodárskych vyhládok a poklesu investičnej dôvery v poľnohospodárskom sektore. Preto je potrebné, aby inštitúcie EÚ prijali opatrenia zamerané na obmedzenie rastu výrobných nákladov a fiškálnej záťaže v poľnohospodárstve.

Pri diskusií o výzvach súvisiacich s klímou účastníci stretnutia zdôraznili, že v poslednom desaťročí sa región potýka s čoraz nestabilnejšími meteorologickými podmienkami, ktoré predstavujú systémovú hrozbu pre stabilitu poľnohospodárstva. Čoraz častejšie cykly zmrazovania a rozmrazovania, nestabilita snehovej pokrývky, pravidelné suchá a extrémne zrážky vytvárajú nové rizikové prostredie, v ktorom sú tradičné modely poľnohospodárstva čoraz zraniteľnejšie. Pozornosť bola venovaná aj neustále klesajúcej hladine podzemnej vody a znižujúcim sa zásobám pôdnej vlhkosti, ktoré naznačujú dlhodobé štrukturálne riziko, ktoré môže viesť k opakovaným ťažkým poľnohospodárskym rokcom v celom regióne.

Poľnohospodárske komory krajín V4+ spoločne vyzývajú na vytvorenie európskeho fondu pre ťažko poistiteľné poľnohospodárske riziká, ktorý by reagoval najmä na rastúci vplyv zmeny klímy, extrémne poveternostné javy, nové choroby zvierat a rastlín a otrasy na trhu. Tento nástroj by nemal byť financovaný z rozpočtu spoločnej poľnohospodárskej politiky ani prostredníctvom NRPP (národného

regionálneho partnerského fondu). Mal by sa vytvoriť jedinečný európsky finančný mechanizmus, aby sa zabránilo ďalšiemu oslabovaniu priamych platieb a programov rozvoja vidieka. Takýto stabilizačný fond by posilnil odolnosť európskeho poľnohospodárstva, prispel k potravinovej bezpečnosti a pomohol poľnohospodárom riadiť riziká, ktoré už nemožno účinne pokryť štandardnými poisťovacími nástrojmi....

Obchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami

Účastníci rokovania v Poľsku vyjadrili vážne obavy v súvislosti s liberalizáciou obchodu s tretími krajinami. Zdôraznili, že otvorenie trhu EÚ pre poľnohospodárske a potravinárske výrobky vyrobené v súlade s normami, ktoré sú nižšie ako normy platné v Európskej únii, predstavuje priamu hrozbu pre bezpečnosť spotrebiteľov a konkurencieschopnosť európskeho poľnohospodárstva.

Účastníci vyjadrili nesúhlas s obchodnou dohodou medzi EÚ a Mercosur, ktorá naznačuje jej potenciálne negatívny vplyv na spotrebiteľov aj poľnohospodárov v EÚ. Zároveň privítali rozhodnutie Európskeho parlamentu prijať uznesenie, ktorým sa dohoda medzi EÚ a Mercosur postúpi Súdnemu dvoru Európskej únie. To sa považuje za nevyhnutný krok na overenie, či navrhované ustanovenia sú v súlade s normami EÚ v oblasti ochrany životného prostredia a spotrebiteľov.

Účastníci vzali na vedomie správy o pokroku v rokovaní o dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Indiou. Ocenili úsilie Európskej komisie otvoriť nové trhy pre potravinárske výrobky z EÚ, čo môže predstavovať príležitosť pre niektorých výrobcov a družstvá. Zdôraznili však, že konečné ustanovenia dohody budú preskúmané s najväčšou pozornosťou, najmä so zreteľom na regionálnu potravinovú bezpečnosť a stabilitu príjmov poľnohospodárov.

V kontexte pretrvávajúcej geopolitickej nestability na východných hraniciach EÚ a meniacich sa obchodných vzťahov s transatlantickými partnermi účastníci upozornili na rastúcu asymetriu podmienok prístupu na trh. Protekcionistické opatrenia uplatňované niektorými externými partnermi v kombinácii s liberálnym prístupom na trh EÚ môžu predstavovať neprimeranú záťaž pre európskych poľnohospodárov..."